

פרשת פנחס
גליון 304
תש"פ

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

הכל שלי או הכל שלו? • הרה"ג רבי יוחאי אשכול שליט"א

אלינו ותמיד אנו שמחים במה שיש. ורק על ידי כך גם תיעלם ממילא הקנאה המגונה.

ולפי זה התחדש לן, שאי אפשר ללחום באופן ישיר נגד מידת הקנאה, משום שהנסיון להקטינה מבלי להפנים שהכל שלו - הוא רק בגדר של לכבוש אותה אך לא לבטלה והיא תשוב ותבצבץ באופן טבעי כל פעם מחדש. והדרך הארוכה בזה, שהיא גם הדרך הקצרה, היא 'לשמוט את השטיח' מתחת לרגליה של הקנאה על ידי ההתלמדות וההתרגלות לראות בכל מה שעובר עלינו את יד ה' ושבאמת הכל ממנו יתברך והכל שלו, וממילא כאמור תתפוגג לה לאט לאט גם הקנאה בס"ד.

והנה, ודאי שגם האידיא נצרכת מידת הקנאות להשי"ת, שהרי בלא זה עלולים אנו לאבד את כל היקר לנו מחמת המציין, אבל כיון שאיננו נקיים כפנחס - עלולה קנאה זו להיות יסודה ב'שנאה בלב' כמש"כ השפתי חכמים הנ"ל, שהיא כאמור הקנאה המזויפת. ולכן צריכה הנהגת הקנאות האידיא להיות 'קנאות מודרכת' המוכוונת על ידי גדולי הדור שאינם נגועים בדבר, ואז תחזור הקנאות להיות לשם ה' כעין קנאותו של פנחס, אבל חס וחלילה לנהוג בקנאות המתפרצת.

אמור מעתה, שמהות הקנאה, אם טובה היא אם רעה, תלויה באופן שבו אנו תופסים את המציאות, האם 'הכל שלי' או 'הכל שלו' וזה כל האדם.

שבת שלום

ובאמת כך טבוע באדם משעה שנולד כשעדיין שאין בו דעת, שתחושתו היא שהכל שלו ואין עוד מלבדו בעולם, וכפי שכבר מפורסם שהתינוק נולד עם ידיים קפוצות וכאילו אומר 'רק אני כאן והכל שלי'. וכשנשים לב נראה, שבין המילים הראשונות שיש לילד באוצר המילים הם הביטויים 'זה שלי', 'והוא לקח לי' ועוד.

ולפי זה נלמד אנו גם לגבי מהותו של הקוטב השני של מידת הקנאה שהיא הקנאה להשי"ת, ששורש עניינה הוא **ש'הכל שלו'** ולנו אין משלנו מאומה. ופנחס אש הקודש, שהגיע לדרגת התבטלות מליאה לרצון השם עד שחש ש'העלבון' של השי"ת הוא כאילו העלבון הפרטי שלו, יצא לנקום את נקמת ה' בעוקרי התורה מבלי שהיו לו נגיעות אישיות משלו, וכמו שכתב בעל השפתי חכמים שם [פכ"ה י"א, ג], וז"ל: "... דקנאה אינו אלא שנושא עליו שנאה בלב, ופנחס לא היה לו קנאה בלבו על זמרי..." עכ"ל. ולכן - כשעשה פנחס את מה שעשה החשיב לו הקב"ה כאילו 'נקם את נקמתו'.

ומכיון ששתי קנאות אלו הן שני הצדדים של אותה המטבע והן נלמדות זו מזו וכנ"ל, לכן את אותה העוצמה של התחושה ש'הכל שלי' יש לנו להסב לתחושה עצומה ש'הכל שלו', דמכיון שהוא יתברך מהוה את הכל ואין עוד מלבדו - אזי באמת בפועל 'הכל שלו', ועל ידי זה נפנים שכל מה שיש לנו הוא מתנה ממנו יתברך ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ומה שאינו שלנו לא שייך

בין קנאת האדם בחבירו לקנאת פנחס לקב"ה, ע"ש.

ולכן נראה שצריך לומר, שעניין הקנאה, הן קנאת ה' והן קנאת בני האדם הם שני הצדדים של אותה המטבע, שהקנאה לה' היא הצד החיובי של המטבע, ואילו קנאתם של בני האדם זה בזה היא הצד השלילי שלה, ואלו הם שני הפכים - מתכלית השבח ועד תכלית הגנאי, שבקוטב החיובי גם הקב"ה בעצמו משתבח, ואילו הקוטב השלילי מוציא את האדם מן העולם. ומעתה צריך עיון מהו שורש מהותה של מידה זו ומהי אותה 'מטבע' שצידה האחד הוא שבח גדול ואילו צידה השני הוא גנאי גדול.

ובהקדם, כתב הרש"ר הירש בפרשת סוטה על הפסוק [במדבר ה', י"ד], וז"ל: "... ועבר עליו רוח קנאה. כבר עמדנו (פי' שמוות עמ' קצב) על קירבת "קנא" ו"קנה", וכבר ביארנו שם שזו משמעות "קנא", לטעון טענת קניין ובעלות, לדרוש דבר בטענה שהוא קניינו. ומכאן "קנא ב -", לתבוע דבר שהוא בידי אחרים בטענה שהוא מגיע לו וראוי להיות קניינו. המקנא באחר, עינו צרה בו על דבר שהוא בידי. נמצאת זו משמעות "קנא את אשתו", לטעון לזכותו על אשתו, לתבוע אותה בטענה שהיא קנויה לו..." עכ"ל.

הרי שעניינה של קנאת בני אדם הוא שכל מה שלב האדם חושק בו - נחשב בעיניו כאילו שמישהו אחר לקחו ממנו, וזו הסיבה שאדם מתקנא במה שיש לחבירו שהרי כאמור **'הכל שלי'**.

הנה, מצינו אצל פנחס קנאה משובחת שהיא גם אחת ממידותיו של הקב"ה, דכתיב: "... פִּינָחַס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגִּיד אֶת חֲמֹתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵם אֶת קִנְיָאֵתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵתִי ... ע"כ. ומבואר בפסוק שקנאה זו שקינא פנחס קראה גם ה' - 'קנאתי', וכאילו שה' בעצמו קינא כביכול, הרי שגם הקב"ה 'מקנא'. ופירש רש"י שם, וז"ל: "... כל לשון קנאה הוא מתחרה לנקום נקמת דבר..." עכ"ל.

והנה יש לעיין, דמצינו בחז"ל שלשון 'קנאה' כלפי בני האדם מבטאת את אחת מן המידות המגונות ביותר, עד ששינוי במסכת אבות פ"ד: "... רבי אליעזר הקפרי אומר, הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם..." (כידוע. וכן מבואר גם אצל קרח, שגילו לנו חז"ל ששורש חטאו היתה מידת הקנאה, וכמו שכתב רש"י בריש פרשת קרח בשם המדרש [מ"ד י"ח, א], וז"ל: "... מה ראה קרח לחלוק, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל..." עכ"ל.

ודוחק לומר שלאותה 'קנאה' יש שתי משמעויות שאינן קשורות כלל זו לזו, שכלפי השי"ת משמעותה ההזדרזות לנקום כמש"כ רש"י, ואילו כלפי האדם היא תיאור של מידה מגונה, דאם כן מדוע שינו חז"ל את המושג 'קנאה' שבתורה שמשמעותו 'המתחרה לנקום', והסבו אותו לדבר שונה לחלוטין. ובאמת, שוב הראוני בארחות צדיקים בסוף שער הקנאה, שקישר להדיא

לעילוי נשמת
הרב משה בן רחמים והטעם ז"ל ומרת רחל זינת בת
אברהם וטוהר נאל"ע ז"ה תורתו
ת.נ.צ.ב.ה.

• זמני היום - לאופק רכסים •

10:23	סו"ת תפילה (ב)	7:20	הדלקת נרות
12:45	חצות	5:40	נץ החמה
7:49	שקיעה		סוּך' ש"י:
8:32	צאת השבת	8:17	מג"א
9:02	ר"ת	8:29	מג"א (72)
	פרקי אבות	9:13	גר"א

להערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1557
לתרומות והנצחות: 054-846-8706
ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו' קוד 103
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

משנת המוסר

מאצט מרן חמישיג'ן זציק"ל

כללים בחינוך

בן שמתמרד זה ראייה שאביו לא חונך אותו • צורת הענישה של פעם מתאימה גם היום

הוריהם, ומבואר בגמרא שמכה בנו גדול עובר משום "לפני עוור לא תתן מכה" (שם). הוא לא מדבר על זמן שהאימא צריכה להשכיב את הילדים לשינה וצריך לגעור בהם, כי לא מצד חינוך, אלא פשוט אי אפשר להשתלט עליהם אחרת. גם הפלא יועץ אומר, שנראה לו, שכיום כמו שטבע הגוף השתנה, גם טבע הנפש נשתנה ואי אפשר לפעול כמו פעם. הגר"א סובר, שלייסר, זה לא דווקא במכות, אלא אף בדברים קשים.

הרב אברהם יעקבזון שהוא מגדולי המונחים סובר, שלפעמים הילד מחכה שיכו אותו. שמעתי שאחד הרבנים סיפר, על ילד אחד שבכל פעם שאביו היה מכה אותו לא היה בוכה, אך פעם אחת הוא בכה מאוד, מה קרה הפעם? התפלא האבא, ענה לו הבן, מכה אחת הגיע לי השנייה כבר לא. הרי מה לומדים מהלאו של "לא יסיף" שלשליח בית דין אסור להכות את הרשע יותר מכפי המגיע לו, רק כפי המגיע לו מותר, זה לא דווקא בשליח בית דין, זה גם בכל הכאה שהיא לצורך.

את הפסוק 'לא יחרוך רמיה צידו' הגמרא דורשת על מי שלומד הרבה, בשביל להראות לרבים את ידיעותיו, אבל כיון שאינו חוזר על לימודו, הוא לא זוכר מכך.

"בן חכם מוסר אב ולץ לא שמע גערה" (יג,א)

אם רואים בן חכם, נדע בבירור שאביו ייסר אותו ושמע הבן בקול אביו, על פי זה יתפרש הפסוק כך, בן חכם - בגלל מוסר אב. אבל כשתראה בן לץ, תדע שהוא כך בגלל שלא שמע לגערת אביו, 'שלא עצבו וחשך ממנו שבטו'. **לא כתוב שהאב לא ייסר, אלא שהבן לא שמע!**

מסיים רבינו יונה: "ולמדנו, שעל האב לבדוק בו בילדותו אם עוסק בדברי ליצנות ושיחה בטלה ולשוון הרע - לייסרו, כי כשיגדל לא יסור וינהג בהרגל הילדות.

היום הרב וולבה טוען בצורה מוחלטת שלייסר ילדים זה לא חינוך, כיון שהיום אפילו ילדים קטנים מתקוממים כנגד

יעזוב אותו. ובאחרית ימיו יהיה נבל, אפילו שהעושר כבר עזב אותו, אבל הנבלות שרכש לעצמו לא תעזוב אותו.

בחובות הלכות כותב, שמה שמגיע לאדם יבוא לו בהיתר וחבל שינהג באיסור. הוא המשיל זאת, לאחד שהיה צמא, כיון שלא הייתה לו ברירה הוא שתה מים מלוכלכים, לאחר שהמשיך בדרכו מצא מים נקיים, כך אם מגיע לאדם שיעגע לו, הוא יבוא בהיתר **וחס ושלום שיחשוב שבגלל הצורך שלו, ינהג באיסור.** שמעתי שרבי ירוחם הספיד אדם שהיה לכאורה פשוט, בכך שהוא היה אדם שמח, כי אדם שאינו שמח זה בגלל שיש לו מידות רעות, כדוגמת קנאה, לכן כשאנו רואים אדם שמח, זה סימן שהוא אדם עם מידות טובות. בעקידה זכור לי שראיתי, שהחכם יעץ למלך לקחת לו למקורביו, אנשים שמחים, כי כשאדם הוא לא כהוגן הנפש מרגישה את זה והיא לא שמחה, לכן כשרואים אדם שמח שמחה פנימית, זהו ראייה על נקיות פנימית ולהיפך **שמחה חיצונית באה לכסות על עצב פנימי.**

"לא יחרוך רמיה צידו והון אדם יקר חרוץ" (יב,כ)

כאשר אדם משיג את עושרו מן הגזל, מלבד האיסור שעובר בזה, הוא גם לא יינהג ממנו וגם לא יגיע לו כבוד ממנו, כי מעבירות לא מרוויחים. זו גם נבואה, וגם מבחינה טבעית, אנשים לא מעריכים אדם שמשיג את כספו על ידי גזלות וגנבות. לכן כאשר נראה אדם שהוא יקר וחשוב בעיני הבריות, נדע בוודאות כי לא קצבו בגזל ובמרמה.

יש המפרשים, 'הון אדם יקר - חרוץ' **ההון היקר אשר ייצא לאדם** הוא שיהיה האדם חרוץ וזריז ומהיר במלאכתו.

כתוב בירמיה (ז,יא) "קרא דגר ולא ילד עשה ולא במשפט בחצי ימיו יעזבו ובאחריתו יהיה נבל" מפרש המלבי"ם, 'קרא' הוא עוף הנקרא כך ודרכו לשבת על ביצים ואפרוחים שלא הוא הטיל אותם, אחר כך כשיגדלו האפרוחים יכירו שהם אינם בניו וילכו להם, כך מי שעושה שלא במשפט בחצי ימיו שהוא ייפרד מהעושר, כי הוא ימות, או שהעושר

מיני תרגומא

הפרשה בראי התרגום

למשמעות "תרועה" - יבבא

ממצבו הרגיל ואינו עומד על עומדו, והא גופא ישנו לצער, אך גם לא ידך גיסא: "תרועעו אף ישירו". וכן "תרועת מלך" הקול הנובע מההתבטלות למלך ומבטא אותה. והרי תרועת הקול **תוצאה** של תרועת הנפש, אך גם **יוצרת** אותה, כי "אחר הפעולות נמשכים הלבבות".

עצרת תהיה לכם (כט, לה)

במדויקים: כנישין תהון לכו=נאספים תהיו לכם, וכע"ז (ויק' כג, לו) וביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם. . . עצרת היא - כנישין תהון. ובשונה מבפסח (דב' טז, ח) עצרת לה' אלוקיך - כניש קדם ה'. כי שם שציווי הפסוק בלשון יחיד: ששת ימים תאכל מצות מפרש עד"ז "כניש" - כנוס תהיה [בנינוי פעול] - וביום השביעי [תהיה] כנוס לפני ה' אלוקיך. ויש שביארו ש"כניש" הוא שם לעצרת, ותיגם כן רק בפסח שלא נאמר "עצרת לכם" שרק כשנאמר "לכם" מפרש-התאספו.

ובחומשים: כנישין תהי לכו, וזה לא יתכן שאם נשווה למקרא, צ"ל: כניש תהי לכו, וראה **במיוחס ליונתן** שהאריך וביאר בשני האופנים: כנישין תהון בחדוא מן מטיילכו ובתיכו (=נאספים תהיו בשמחה מסוכותיים

שבתרגום שניהם **לשון שבר** כי "תרועה" מעניין "רועו עמים וחותו" (ישעי' ח, ט) "רועה התרועעה הארץ" (כד, יט). ו"יבבא" כמו "ללה" "ותייבב" כמו "ותיילל" - כולם לשון **שבר ברוח**, כעניין שנאמר "ואתם תצעקו מכאב לב ומשבר רוח תיילילו (שם סה, יד). אך יש להעיר שרוב לשונות תרועה שבתנ"ך עניינם שמחה, תודה ונצחון, כ"הריעו לאלוקים בקול רנה" (תהי' מז, ב), "בזמירות נריע לו" (צה, ב) "ויריעו כל העם ויאמרו יחי המלך" (ש"א י, כד) "וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל לה" (עז' ג, יא) ועוד, ואף "ותרועת מלך בו" - תרועה להודו הדר המלכות.

וברד"ק (שרשים ערך "רוע") עניין תרועה שהיא **השמעת הקול בתרועה - לשמחה או לאבל**. והיינו משמעות "תרועה" תיאור תנועת הקול **בצורת התייפחות** וישנה לשמחה וישנה לאבל, ואין בה כל הוראה על **סיבת הקול** אלא על תכונתו וצורתו. אך עומק הדברים הנראה מהרמב"ן, שאין כאן ביטוי **לצורה החיצונית** של הקול בלבד, אלא עומק עניינו ביטוי ל"שבר רוח" - ריעוע, וזה בהתגברות הרגש עד שהאדם מתפרק

ושם ל). ועצם השינוי בפסוק יתכן שהוא להתעלות מדרגת משה, ל"פה אל פה אדבר בו", ואף לעיל בויצעק משה **אל ה'** לאמר" שינה מפני הכבוד ל"קדם ה'". ובמקצת חומשים השתבש כאן.

איש אשר רוח בו (כז, יח)

גבר **דרוח נבואה** ביה, וכתרגומו ל"איש אשר רוח אלוקים בו" - דרוח נבואה מן קדם ה' ביה (ברא' מא, לח). ודלא כרש"י שפי' שיוכל להלך כנגד רוחו של כאו"א. ואף שלכאו' נמצא פס' מקביל: ויהושע בן נון מלא רוח חכמה - אתמלי רוח חוכמא (דב' לד, ט) שם הוא **אחר** שסמך משה ידיו עליו, וכאן הוא הטעם לבחירתו ולמעלתו **קודם** שסמך משה ידיו עליו. וחילוק נוסף: כאן שרוח נבואה היא-בקרב. הרי "רוח בו", ושם שהתמלא ברוח חכמה - **מלא רוח חכמה**.

יום תרועה יהיה לכם (כט, א)

יום יבבא. ומכאן למדו חז"ל **בר"ה** ל: שתרועה היא קול כפי כדמצינו באם סיסרא "ותייבב". אלא דמר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל. וע' טור תצ"ק. ובדרשת הרמב"ן שבין ל' תרועה "שבתורה ובין ל' "יבבא"

אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קורח בהצותם על ה' (כו, ט)

דאתכנישו על משה ועל אהרן בכנישתא דקורח **באתכנושיותו** על ה'. לשון "הצו" ו"בהצותם" משמעו - מריבה, כ"שני אנשים עברים נצים", וכי יצו אנשים, אך אונקלוס **לא תרגם הלשון**, אלא ביאר העניין - התאספותם והתקהלותם והקהילתם את העדה, כנגד משה ואהרן וכנגד ה'. ונמצא שורש "כנש" חוזר ארבע פעמים בפסוק: קריאי **העדה** - מערעי כנישתא, אשר הצו - דאתכנישו, בעדת קורח - בכנישתא דקורח, בהצותם - באתכנושיותו, ושלא כדרכו של אונקלוס, הרגיל לגוון הלשון. [כש"ג בתרגום "נתונים נתונים" - מסירין יחיבין (במד' ג, ט)]. וכל זה להטעים ולהדגיש מהות ועוצם חטאם - **ההתקהלות** על ה' ועל משיחו.

וידבר משה אל ה' לאמר (כז, טו)

ומליל משה קדם ה' למימר. שינה מפני הכבוד שלא תרגם כצורתו: **עם ה'** [כתרגומו לכל "וידבר ה' אל משה" - עם משה]. ותרגמו כאילו נכתב "לפני ה'" וכאשר אמנם הוא פעמיים "וידבר משה לפני ה'" (שמות ו, יב

קירבת האדם אל הקב"ה

בו הכרה חושית כאילו הוא שרוי עמהם.

וכאן אנו באים אל פיסגת העידוד והתקווה. אברהם אבינו יצר את הקשר עם הבורא אחרי התבוננות מעמיקה בבריאה, והיא

זו שהנביטה את השאלה "תאמר שהעולם בלי מנהיג?" ובעקבות זה טווה וארג את ההכרה והתלות בריבוננו. משה סר לראות מחזה יוצא דופן, ואז נוצר הקשר ב"מחיר" של "צווארו עיקם".

אולם עדיין לא היינו מעלים על דעתנו שגם ממצב של "דכדוכה של נפש" שאחרי עיון כבד, במעמקי הגיהנום, אפשר להגיע אל יד ה' המושטת אלינו בכל עת! את זה מלמדנו הפסוק "ובני קורח לא מתו". על הפסוק "רחש לבי דבר טוב" (תהלים מד) מובא בילקוט (תהלים תשמט) "להודיעך שלא יכלו (בני קורח) להתוודות בפייהם, אלא כיון שרחש ליבם בתשובה, קיבלם הקב"ה... ולמה לא יכלו לומר בפייהם שירה? שאל פתוחה והאש מתלהטתם סביבותיהם, ככתוב 'ואש יצאה מאת ה' וגו' (במדבר טז). ואומר (שם) 'ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם'. לכך נאמר 'רחש לבי דבר טוב'".

החטא של קורח ובניו הגיע לחומרה כה גדולה, עד שה' ברא בריאה חדשה כדי להעניש אותם. "ופצתה הארץ פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה" (שם). שאל הוא המדור השביעי בגיהנום הנקרא "שאל תחתית" (ראה עירובין ט). מה נוראים הם הייסורים שהתייסרו, בהתגלגלם עד אותו מדור, אין ביכולתנו לשער כלל מה שעבר עליהם, בהתדרדרות אל המדור הזה.

ואז, כאשר היו מפויחים ושרופים בלי יכולת לפצות פה, נצנץ בליבם רחש כלשהו להתעוררות של תשובה, כדכתיב "רחש לבי דבר טוב". רחש קל זה, היווה סיבה מספקת כדי לזכות ביד ה' המושטת אליהם, עד ש"כעין עמוד נתבצר להם בגיהנום ועמדו עליו, והיו כל ישראל רואים אותם. ובאותה שעה פצחו ואמרו שירה" (ילקוט במדבר רמז תשנב).

עומדים אנו כאן ומשתאים, עד כמה קרוב ה' אל האדם, ואף אל הירוד ביותר! ה' נמצא עמו בדיוטא האחרונה של ירידתו, ואף כאן הוא מוכן להיענות לכל הגה ולכל רעיון הרוחש בקרב האדם, אף מתוך קצה דיכדוכו וכלות גופו ונפשו, ולהעלותו לפדות ולישועה! מה גדול הוא העידוד כאן, ומה מאד מתעצמת מכח זה התקווה.

"ימים נוראים", הקדימו השנה לבוא אל חודש תמוז, וביכולתנו לקדם את פניהם ב"אני לדודי ודודי לי". אין ספק שהקב"ה צופה ומביט ומצפה שנגלה ולו אף זיק של התחדשות פנימית בהכרה בו יתברך ובפנייה אליו. תפילה בעת צרה הינה מדאורייתא אף לשיטת הרמב"ם. מה מאד אפשר להתחזק בימים אלה באמירת "והוא רחום" בשני חומשי. להפיל תחינתנו ואת צקון לחשנו. כל זה על רקע התקווה והעידוד שנסכו בנו אברהם משה ובני קורח שלא מתו, בלמדם אותנו על גודל קירבת האדם אל הקב"ה.

סדר אמירת תיקון חצות בימי ובלילות בין המצרים

הרב ישראל ארלנגר

עיי"ש.

שעת אמירת

בשער הכוונות [דף פ"ט ע"ג] כתב 'לשבת באבילות אחר חצי היום וכו' כי אז הוא התעוררות הדין בסוד כי ינטו צללי ערב'. ומשמע מזה ממש לאחר חצות היום. ובפמ"ג [א"א סיף מ"ה] כתב זאת להדיא 'אחר חצי היום היינו מיד אחר נטיית השמש בחצי היום'.

משך זמן אמירת

במ"ב [סימן תקנ"א ס"ק ק"ג] כתב 'שיתאבל בימים ההם אחר חצי היום ויבכה כמו חצי שעה'. וזה ברור שרק ע"י אמירת התיקון רחל עם הקינות שייך להגיע לזמן של כמו חצי שעה.

הימים שלא אומרים בהם התיקון ביום

בער"ח ר"ח ער"ש ושבת: אין אומרים משום דבימים אלו אין לבכות ולהתאבל [יוסף אומץ סימן כ"א].

בערב תשעה באב: בפרי מגדים [א"א סי' תקנ"א ס"ק מ"ה] כתב שלא לומר אז תיקון חצות. ובכף החיים [סי' תקנ"א אות רכ"ג] הקשה על הפמ"ג דשאני ר"ח וער"ש שאסור להתאבל ולבכות משא"כ ערב תשעה באב שאין איסור, ולכן כתב שם שיש לומר בערב תשעה באב.

בתשעה באב ביום: הכף החיים [סימן תקנ"א אות רכ"ג] כתב שלא לומר והטעם כתב שם משום דרק בימי בין המצרים יש התעוררות הדינים מחצי היום ואילך ולכן אומרים אותם מחצי היום דוקא, אולם בתשעה באב שזמן ההתעוררות היא מהבוקר, אזי סומכים על מה שכבר בכו והתאבלו כמה שעות באמירת הקינות וקריאת מגילת איכה, וגם דאחרי חצות המון העם מכינים לסעודה ובטחים להתנחם וכו' וצריך לקבוע בלבם לצפות לגאולה.

סנדק: לא אומר התיקון ביום אפילו אם הוא כבר לאחר הברית, והטעם משום דהוא יו"ט שלו, [עין במ"ב סימן קל"א ס"ק כ"ה].

והש"ת יזכנו לגאולה שלימה ולביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ענין אמירת התיקון חצות ביום

בשער הכוונות [דף פ"ט ע"ג] וז"ל 'מנהג טוב וכשר הוא מאד לכל בעל נפש לשבת באבילות אחר חצי היום בכל אלו הימים ולבכות בכיה ממש על חורבן הבית, וטעם היות זה אחר חצות היום, כי אז הוא התעוררות הדינים בסוד כי ינטו צללי ערב, אשר לסיבה זו נשרף ההיכל אחר חצי היום, ודבר זה עושה ותועלת גדולה בנפש האדם, עכ"ל. ובספר כל כתבי החפץ חיים [ה"ג עמ' י"ט אות ס'] מובא שהחפץ חיים זיע"א היה אומר תיקון חצות בימי בין המצרים ביום. ובספר לב אליהו [על הגה"צ ר' אליהו לופיאן ח"א עמ' 40] כתב וז"ל, סיפר רבינו ז"ל שבעירו אפילו בית המדרש של בעלי מלאכה היה מלא מפה לפה שערכו תיקון חצות בימי בין המצרים בכל יום ויום, עכ"ל.

איזה מזמורים יש לומר

כתב בספר תיקון חצות [פ"ד בשם החיד"א בספרו יוסף אומץ סימן כ"א] שבדברי האר"ז ל' נזכר רק לבכות ולהתאבל אבל לא הוזכר אם לומר אז מזמורים או קינות. אמנם כיון שלא כל אחד מסוגל להתעורר מעצמו בבכיה לכן נהגו לומר אז הסדר של תיקון רחל כי הוא שוה לכל נפש והם פסוקים המיוסדים על בכיה והספד על חורבן הבית, ומה שנוהגים העולם גם באמירת הקינות לבד מתיקון רחל כתב [שם] שהוא משום שאין כאן ענין של סדר תיקון רחל דוקא אלא שבחרו בו אחרי שהוא שוה לכל נפש לכן צריך לומר אז הסדר תיקון רחל עם כל הקינות והפסוקים כמו שנדפס בכל מקום בסידורים.

ולגבי אמירת תיקון לאה כתב בספר שומע ומוסיף [עמ' ל"ו] שיש מקומות בחו"ל שאומרים אז תיקון לאה, ופשוט דזהו שיבוש כי תיקון לאה אין לו שייכות לאבל על ירושלים ובכל המקורות כתוב שהמנהג לומר רק תיקון רחל.

ולמעשה כתבו הפוסקים [עיי' בספר שערי נחמה, פ"ד אות ח] שאף מי שאין לו זמן לומר כל סדר התיקון חצות יאמר עכ"פ שני מזמורים אלו [ע"ט וקל"ז] המדברים בענין חורבן הבית ולכל הפחות יאמר אחד מהם,

[אודות ענין אמירת תיקון חצות בלילות בין המצרים ובליל תשעה באב, והסדר שיש לומר אז. ניתן לפנות למייל iaos27658778@gmail.com]

ארבע מלים בפרשת השבוע מעמידים אותנו על ידיעה חשובה, המפיחה בנו תקווה גדולה, ומעניקה לנו עידוד רב לדברים הנחוצים לנו ביותר בכל עת ובמיוחד בימים אלה.

המלים הלא המה "ובני קורח לא מתו", אשר אמנם במבט שטחי קשה למצוא בהן תוכן מיוחד עבורנו. אולם לשנעיין בדברים על פי משנתו של הסבא מסלבודקה זצ"ל בספרו "אור הצפון" (ח"ב עמ' יא), נמצא בהם את העידוד והתקווה המיוחלים כל כך.

ישנו חוט שני המקשר את בני קורח לשניים מאבות האומה, הלא הם אברהם אבינו ומשה רבינו. אברהם חי בדור מלא כפירה, ולא היה מי שינחה אותו בדרכו להכרה בריבוננו של עולם עד שהחל לחפש מעצמו, ואז "הציץ עליו בעל הבירה", כלשון חז"ל, ואמר לו "אני הוא בעל העולם" (ראה בראשית רבה לט, א). אחרי שהכיר שהקב"ה הוא מנהיגו של עולם, הבין שאין רע מלפניו יתברך והכל אך טוב וחסד.

כך גם לגבי משה. חז"ל אומרים שהתגלות ה' אליו בסנה, בתחילת דרכו, היתה תוצאה של ג' פסיעות שפסע כדי לראות מדוע לא יבער הסנה. לדעת ריש לריש הוא לא פסע אפילו לא פסיעה אחת, אלא "צוארו עיקם", ומיד התגלה אליו ה'. ללמדנו עד כמה קרוב ה' אל האדם, ואין שום מחיצה המפרידה בינינו לבניו יתברך. כמו-כן אין צורך באמצעים או במתווכים, אלא ברגע שפונים אליו, מתקבלים ומתוודעים לפניו.

ההתגלות מתוך הסנה מצביעה על איכות נוספת של הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, וזה על פי דברי מדרש תנחומא (שמות יד): "למה מתוך הסנה ולא מתוך אילן גדול ולא מתוך תמרה? אמר הקב"ה: כתבתי בתורה 'עמו אנכי בצרה', הם נתונים בשיעבוד ואף אני בסנה ממקום צר. לפיכך מתוך הסנה שכולו קוצים". רואים אנו כאן, עד היכן מגיעה קירבת האלקים אל האדם, עד שבכל הצרות הפוקדות אותו, ה' משתתף עמו ומגין עליו.

במעמד ההוא ניתנה הבטחה לעם ישראל לדורותיו, ה' אמר אז למשה שזו תהיה הנהגתו עם ישראל בכל הדורות! שבכל פורענות שלא תבוא עליהם, הוא לא יתרחק מהם, ויהיה נכון להושיעם. וכך אומרים חז"ל (מובא ב"תורה שלימה): "אמר לו הקב"ה (למשה): אתה אמרת 'הנני ולא ידעת מהו, חייך בכל עת שתקרא אותי מיד אני מזמן לך וכו' ועליו אמר ישעיה (נח) 'אז תקרא וה' יענה תשמע ואומר הנני'. "קרוב ה' לישראל עמו בכל עת ובכל זמן, בכל רגע שיפנו אליו. בכל צרותיהם ומצוקותיהם, יתגלה לפניהם עד שיכירו

הלב – השורש להכל • הרב שלמה מאיר הכהן רפפורט

יהיה סגר או לא יהיה סגר?

לשלוח את הילדים למוסדות לימוד או שלא?

לנסוע להורים לשבת או לא לנסוע?

תהיות, התלבטויות, חוסר ודאות וספקות מאפיינים את התקופה הנוכחית.

התחושה היא שהקב"ה מטלטל אותנו, מוציא אותנו מהשגרה הרגילה, מנער אותנו ממרוץ החיים בכדי שנבין משהו, נשנה משהו, וכל עוד לא יתקון הראוי תיקון אנחנו מפסידים לעצמנו.

אולם מאידך אנו חסרי אונים, איננו יודעים איך לתקן, ועפ"ר הסיבות שמנעו אותנו להתקדם ממישיבות למנוע אותנו, והננו נבוכים.

הגרמ"ה הירש שליט"א מסר בפסח בקו של קול מבי מדרשא שיחה שסבבה סביב מה תפקידנו בעת הזאת ותמצית דבריו היא שחוץ מהמסר הפרטי שיש לכל אחד ואחד בעת הזאת יש גם מסר כללי בזמן הזה שיש חיוב מדאורייתא להתחזק בזמן הזה בבטחון בהשם והאריך בזה.

עוד נקודה העלה בדבריו שיש להסביר את העבודה שהתורה לא מגנא ומצלא על אף ריבוי לימוד התורה בזמננו בכל העולם, משום שחסר בחשיבות של התורה בזמן הזה, דבר הגורם בטלה וגשמיות, והדרך לתקן זאת היא ע"י יראת שמים להכיר את גדלות הקב"ה וקשר עם השם, וע"י זה מגיעים להחשיב את התורה. והדרך להתחזק ביראת שמים היא ע"י לימוד המוסר בצורה קבועה, ובלימוד מוסר גם מתחזקים בבטחון. וכן יש לקבל קבלות בענין של בטלה. ע"כ תמצית שיחתו. (ניתן להאזין בשלוחה 3211).

***

השם 'מוסר' יכול קצת להרתיע, כי יש תחושה מצויה שמוסר מסמל כבידות, וסתם כך הרבה לא מחוברים לנושא, והרבה לא ממש מרגישים את התועלת מלימוד המוסר. אפשר אולי

חיבור אישית לנושא, יתכן שיקשה מאד להתחבר על אף הידיעה שכך צריך לעשות. לכאורה אם נמצא נקודות של לימוד המוסר יתן לנו רווח אישי, משהו שאנו רוצים ממילא והמוסר יעזור לנו להגיע למטרה, אם כך ייקל עלינו מאד ויתכן שרק כך נצליח.

כיון שדברים אלו הינם אישיים מאד, אין בזה כללים אולם יתכן למצוא כמה נקודות כלליות שקל איתן להרגיש שזה רווח שלנו.

א. לחדש חידושי תורה אמיתיים וישרים. קימ"ל שאם המידות מתוקנות כך גם יש יותר ישרות השכל, וככל שהאדם מתעלה ומצליח לראות דברים במבט נקי יותר גם הלימוד יוצא יותר אמיתי ונכון.

ב. 'גדלות' תיקון המידות נותן מבט גדול רחב ואמיתי בכל תחומי החיים, מי שהצליח לסלק את נגיעותיו יכול לראות הכל במבט נכון.

ג. חינוך. מי שנקי בלי נגיעות אישיות הרבה יותר קל לו לחנך את ילדיו בצורה נכונה וכן ילדיו רואים בו דמות.

ד. לעשות מה שאנחנו יודעים שהוא נכון. הרבה מהכשלונות שקורים על אף הידיעה השכלית זה נכון ומה לא קורים מחמת הרגשות הלב, וככל שמתחזקים ב'השבות אל לבבך' ממילא יותר קל לעשות מה שנכון בעינינו.

הנקודה העיקרית היא חיבור ושייכות לקשר עם בורא העולם.

הנה יש לשים לב למי שהחליט לתפוש דרך זו של חיזוק במוסר, שהרבה מספרים והמציאות מוכיחה שהיצה"ר בזה הוא איום ונורא, ובלי זמן קבוע בתכלית הקביעות כמעט וא"א לעמוד כנגדו, ובמיוחד בשביל זמן שיהא בכדי שיעשו, והמתבונן יתבונן.

***

שנזכה להפיק הרבה רווח מתקופה זו, ושיושיע ה' במהרה את עמו ישראל, ונזכה לראות בקרוב בהתגשמות התפילה ותחינה עינינו בשוכר לציון ברחמים אכ"ר.

וכשם שנאמר שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, א"כ הדבר המביא לידי התלמוד פשוט כמה גדול ערכו.

בעוד מקום רואים כמה עבודת הלב היא השורש להכל. "בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה". היינו אמונה - עבודת הלב, היא הדבר שמעמיד את הכל.

ולכאורה יש יותר מקום לחיבור לנושא אם הוא נתפס 'כחכמה'. דבר שיש מה לחוקרו ולא סתם קריאה בעלמא, יש בזה יותר מקום להתענינות וסיפוק מהנושא.

***

ולאחר התבוננות נראה שעדיין אנו בבעיה כיצד לעשות את המוטל עלינו, כי אם אנו רוצים להתחזק בעבודה הלבבית, כל עוד לא ימצא איזה נקודת

משנת המעשה

מעשים נחמדים

שימו לבנכם

אמר שלא כ"כ, ובאמת היה שמח אם היו לו כאלה.

כמה אנשים שגם צפו בשיחה זרקו לאוויר כמה מספרי טלפון של אנשים שמתעסקים בקירוב, אצלם יוכל למצוא מידע על שיעורים וכדו'. הבטתי עליו, מנסה לקלוט מס' טלפון אחד, וראיתי שהוא לא מסתדר עם עומס המידע הזה - לא היה סיכוי גבוה יצא מזה משהו, נראה היה שהוא זקוק למשהו קצת יותר מסודר. אך היות ומיושבי בית המדרש אנוכי, ואין לי סוג ושיח בעולם ה'קירוב' נשארתי כעומד מן הצד ולא התערבתי, אך פטור בלא כלום א"א, החלטתי שלפחות נחליף מספרי פלאפונים שמא יעלה בי איזה רעיון טוב.

אכן, במהלך הימים הבאים סיפרתי את סיפורו של הלה לכמה אנשים שלא הוסיפו לי דבר. אך לאחר זמן מה פניתי לאדם שלקח את העניינים לידיים, ששוחח עמו ושלח אותו ל'שבת סמינר' וגם לקצת שיעורים.

ולפני שבועיים, בשעת לילה מאוחרת, צלצל הטלפון השעה לא שגרתית, מן העבר השני של הקו היה אותו פעיל קירוב שעדכן אותי, שהבחור נרשם לישיבה לשנה"ל תשפ"א.

כוחה של שימת לב קטנה...

מעשה זה בא להמחיש עד כמה שימת לב קטנה, יכולה לפעול פעולה גדולה. שימת לב שיתכן ועוד תיזכר לדורות, שבזכותה העמידה דורות ישרים מבורכים.

*

היה זה לפני כמה חודשים, חיכיתי לתורי אצל הספר, משך זמן ההמתנה התארך לו, סימתי את כל חומר הקריאה שהיה בסביבתי, ספרתי כבר עשר פעמים כמה אנשים עומדים לפני בתור, והתור טרם הופיע. הבטתי סביבי, היו שם שכנים חברים וסתם אנשים שלא הכרתי, בלט בנוכחותו בחור צעיר, שאינו מוכר, וניכר היה שאינו מקומי, גם גודל כיפתו (הקטנה, אם תהיתם...) הראתה עד כמה קרוב הוא לדת.

פניתי אליו, והתעניינתי בשלומי, לתהיית מה הוא מחפש כאן דווקא, הלא רבים הם הספרים בתוך עמך בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם, השיב לי שהוא בא להסתפר פה כי הוא רוצה תספורת כשירה. התרשמתי מאד מרצינותו, ניכר היה שהוא חפץ מאד להתקרב ליהדותו, לשאלתי האם הוא במסגרת כלשהי, ענה לי, שהוא לומד באיזה מקום, והמקום הזה הוא לא הכי. שאלתי אותו בעדינות האם יש שם תפילות ושיעורים, הוא

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

